

Holczinger Norbert – Nagy Koppány*

Az MNB kockázatalapú KGFB díjakat szorgalmaz, élénkülő verseny várható

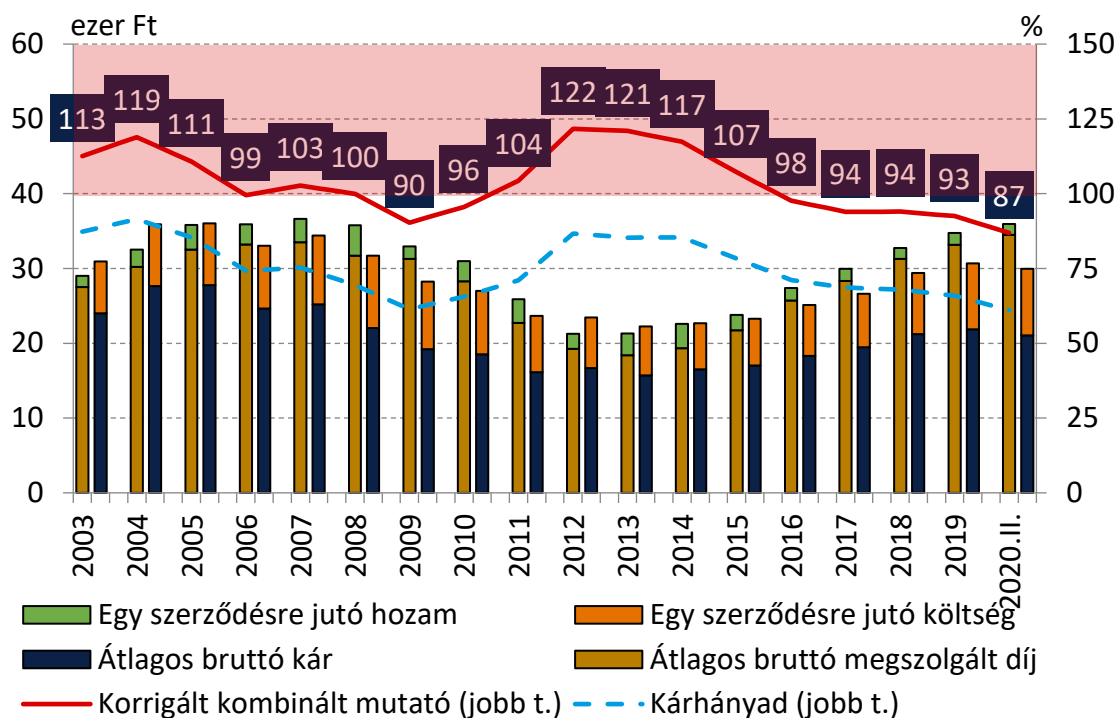
Az MNB az extrém nagyságú díjak mellett a KGFB károkozói pótdíjtúlzott mértéke ellen lép fel, ami kiüresítheti az ügyfelek számára átlátható bonus-malus rendszer kockázatalapú díjazását. A szélsőséges károkozói pótdíjak mérséklése önmagában nem növeli meg a KGFB díjakat. Az idei I. félévben a járvány miatt kevesebb volt a járműkár, jobb volt a biztosítók eredménye az üzletágban. Ez és a verseny várható növekedése is a díjemelkedések ellen hat.

Az elmúlt napokban alaposan megmozgatta a szakmai közvéleményt két, a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításra (KGFB) vonatkozó hír. Szeptember 11-én előbb az MNB tette közzé a KGFB díjtarifák felülvizsgálatára felhívó körlevelét, majd szeptember 15-én az Alapvető Jogok Biztosa közölte, hogy a KGFB díjak megállapításáról szóló rendelet módosítását kezdeményezi. Bár az MNB közleményben fejtette ki a körlevél kiadásának célját, azóta többféle interpretáció látott napvilágot.

A KGFB-t mindig is kiemelt figyelem övezte, alapvetően két ok miatt. Egyrészt a hazai biztosítási piac kiemelt terméke, hiszen a teljes biztosítási díjbevételek számottevő részét (2019-ben 20%-át, 230 milliárd forintot) adja. Ezen túl a jogszabályban rögzített kötelező jelleg miatt a lakosság széles rétegét, jelenleg mintegy 5,6 millió ügyfelet érint. A termék kockázataival is kitűnik a többi biztosítás közül: a díjak meghatározását nehezítik például a nemzetközi vagy az előre nehezen kalkulálható személyi sérüléssel járó károk. Ezek rendezése hosszasan, akár tíz évnél tovább is eltarthat. Utóbbiaknál megjelenik a tartalékolási kockázat is, azaz, hogy a biztosító mekkora összeget tegyen félre a károk végső kifizetésére.

E bizonytalanságok miatt is ciklikusság jellemzi a KGFB piacot: a biztosítók számára nyereséges időszakot nemritkán veszteséges évek követik. A 2010-es évek elején ez odáig fajult, hogy a nem-életbiztosítási termékek esetében gyakran alkalmazott mérőszám, a kombinált mutató jóval 100% fölé emelkedett (1. ábra). A 2012-ben látott 122%-os kombinált mutató például azt jelentette, hogy a biztosítók átlagosan minden 100 forint díjra, 122 forint kárt és költséget fizettek ki. A KGFB-piac 2016-ra konszolidálódott.

1. ábra KGFB kombinált mutató és kárhányad alakulása



A jelentős kockázatok csökkentésére dolgozta ki az MNB biztosítási statisztikai koncepcióját. Ennek a honlapon közzétett adatok bővítése mellett legfőbb célja a Központi KGFB tételes adatbázis (KKTA) létrehozása volt, mely a 2011-es évre visszanyúló, tételes szerződés- és káradatok révén a korábbiaknál szorosabb felügyeleti monitoringot, mélyebb elemzések készítését teszi lehetővé.

Az MNB célul tűzte ki, hogy a biztosítókat is segítse a KKTA. Hosszas egyeztetés után, 2019 decemberétől a KKTA adatszolgáltatást teljesítő biztosítók összesített adatokat kérdezhetnek le, ezzel támogatva saját díj- és tartalékszámításukat. Az adatvisszaadás enyhíti a kisebb állománnyal, kevesebb tapasztalattal rendelkező intézmények problémáját is: a hiányos adatok, statisztikák miatt nagyobb bizonytalansággal, magasabb biztonsági pótlékkal kalkulálják díjaikat, ezáltal magasabb a díjuk.

E jelenség elsősorban a nem lakossági gépjárműveknél, például a buszok, vonatok vagy a pótkocsik díjváltozásánál jelentkezhet. Az ún. kiárazás azt jelenti, hogy megfelelő kárstatisztikai megalapozás nélkül olyan magas díjat ajánl a biztosító, amelyért egyetlen szerződő se fog biztosítást kötni. Emiatt egy adott csoport nem, vagy csak a paramétereikhez képest sokszoros áron talál megfelelő számú ajánlatot. Ez ellentétes a KGFB jogszabályban előírt kötelező jellegével, ami, mint piaci magatartás, mindenképp kifogásolható.

Szintén időről időre felbukkan a különböző, különösen a károkozó pótdíjak ügye is. Az MNB-hez is több fogyasztói beadvány érkezett erről, melyekben az ügyfelek a pótdíj mértéke mellett a figyelembe vett időszak hosszát (hány éven belül okoztak kárt) és azt is kifogásolták, hogy bár megtérített kár mellett a bonus-malus besorolásuk nem változik, a károkozó pótdíj mégis vonatkozik rájuk.

Az MNB a fenti problémák megoldására pár napja [körlevelet adott ki a biztosítóknak](#). Ennek végrehajtásával a piaci szereplők maguk intézkedhetnek a jogszabályi megfelelés érdekében. A biztosítási törvény ugyanis kimondja, hogy a nem-életbiztosítási termékek (így a KGFB) esetében a díjkalkulációnak tartalmaznia kell többek között a felhasznált kár- és kockázateloszlásokat vagy egyéb statisztikákat. Vagyis a biztosítónak számításokkal szükséges alátámasztania a díjszámítást. Az esetek döntő többségében ezen előírásnak megfelelnek a biztosítók, a KKTA-ból elérhető adatok azonban lehetővé teszik, hogy a korábban adathiány miatt nem teljesíthető számszaki levezetést is elvégezzék. Az MNB a körlevél előkészítése során a piaccal, és azt az észrevételek figyelembevételével végezte.

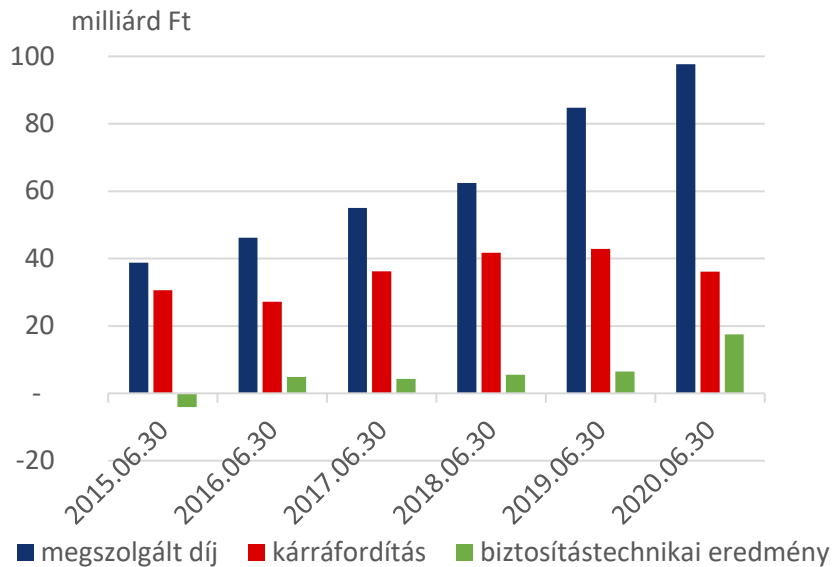
Az MNB körlevelével többek között a károkozói pótdíjak kockázat alapon történő meghatározását szorgalmazza a kiárazási szándék helyett, összhangba hozva a bonus-malus rendszerrel. Piaci elemzésünk alapján a pótdíj mértéke bár 50% körül sűrűsödik, de nagyon széles skálán, 10% és 400% között mozog. E nagy szórás is kérdéseket vet fel a kockázati megalapozottságot illetően, de egyéb probléma is felmerül. Az alapdíj többszörösét (két-háromszorosát) kitevő pótdíjak alkalmazása a teljes kockázatalapú díjkalkulációt felülírhatja, kiüresítheti a - széles körben ismert, egyszerűen értelmezhető - bonus-malus rendszert. A nagymértékű károkozói pótdíjak így gyengítik a rendszer érthetőségét, átláthatóságát, ami növelheti a fogyasztói kockázatokat, s gyengítheti a biztosításokba vetett közbizalmat is.

Egyes sajtócikkek azt sugallják, hogy a károkozók agresszív és felelőtlen sofőrök, a károkozói pótdíj viszont elrettentő erővel bír. Leszögezendő, hogy a károkozók döntő többségére ez nem jellemző. A KGFB lényege, hogy károkozás esetén megtéríti a vétlen fél kárát, a károkozó „büntetése” pedig a következő időszakok magasabb díja. Súlyos gondatlanság (pl. ittas vezetés) esetén a biztosító bár fizet, de azt a károkozótól visszakéri (regresszálja). Az alacsonyabb mértékű károkozói pótdíj nagy valószínűséggel nem tenné felelőtlenebbé a vezetők viselkedését az utakon, így nem növelné a kárgyakoriságot sem.

A teljes biztosított állományra vonatkozó kárgyakoriság egyébként az utóbbi években folyamatosan csökkent: a 2016-os 3,33%-ról 2019-re 2,97%-ra esett vissza. A magasabb pótdíjak elsősorban az elrettentést, „kiárazást” szolgálják, tényleges kötés vélhetően csak kis számban történik ilyen áron, a többség olcsóbb megoldást keres. Könnyen belátható, hogy az ügyfelek csekély részét érintő pótdíjban történő változások a többi ügyfél díjára is csekély mértékben hathat, miközben egyéb hatások valóban jelentősen befolyásolják a díjakat mind fölfelé, mind lefelé. A díjak változására sokkal nagyobb hatással van a károk gyakoriságának és nagyságának változása, utóbbin keresztül például az alkatrészárak és a szervizdíjak emelkedése.

A hatást tovább enyhítheti a biztosítók közötti verseny, hiszen az is előfordulhat, hogy a kieső díjbevétel nem, vagy csak részben hárítják át az ügyfelekre. Ez azért is igaz, mivel 2020. I. félévében a pandémiás korlátozások hatására rekord alacsonyan alakultak a KGFB károk, s így a biztosítók KGFB eredménye igen kedvezően alakult (2. ábra).

2. ábra A főbb KGFB eredményssorok alakulása az I. félévben



Megjegyzés: 2019-től a megszállt díj adat tartalmazza a biztosítási adót is.

Szintén a díjmelés ellen hat az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyugdíj-hatóság (EIOPA) által idén júliusban kiadott [állásfoglalás](#), mely szerint a biztosítóknak külön-külön szükséges értékelni termékeiket a pandémiás helyzet szempontjából, például megfelelő fedezetet biztosítottak-e megfelelő áron. Az értékelés eredménye az adott termék átszabásához is vezethet, de felmerülhet például a kármentességi bónuszok növelése vagy akár a biztosítási díjak visszatérítése is.

Mint láttuk a hazai KGFB piacon - egyébként összhangban az európai példákkal - jóval a megszokott szint alatt alakult a kárráfordítás, így érdemes átgondolni, hogy az EIOPA által javasolt lépések közül melyek lehetnek relevánsak a hazai piacon. Figyelembe veendő a KGFB termék sajátosságai, mint például a hosszú kárkifutás, illetve a pandémiás hatás tartóssága vagy éppen egyszeri volta. Mindenesetre az idej, várhatóan kedvező káralakulás határozza majd meg a jövő évi díjmelések mértékét.

Össességében az MNB lépéseinek célja a biztosítók KGFB díjkalkulációjának finomítása, ami a jogszabályi megfelelés támogatása mellett a veszélyközösségen belüli egyensúlyt is megteremtheti és a versenyt is élénkíti.

**A szerzők a Magyar Nemzeti Bank Aktuáriusi osztályának, illetve a Biztosítás-, pénztár- és közvetítők felügyeleti igazgatóságának vezetője*

„Szerkesztett formában megjelent a Portfólió.hu oldalon 2020. szeptember 23-án.”